

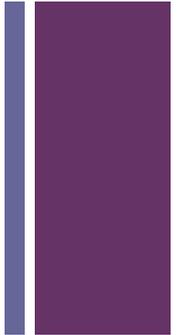

Školski preventivni programi

Jelena Bićanić, Marija Sitar

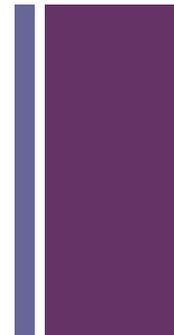
Varaždinske Toplice, 12.-14. rujna 2016.

+ Zakonska utemeljenost

- Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi 152/14
- ✓ čl. 67 (Sigurnost i zaštita zdravlja u školskim ustanovama)
- ✓ čl. 65.a (Odgojno-obrazovna podrška i stručni tretman)

+ Zakonska utemeljenost

- Pravilnik o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika školskih ustanova u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima

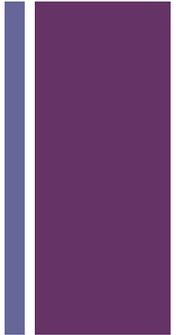
Preventivni programi

✓ čl. 23

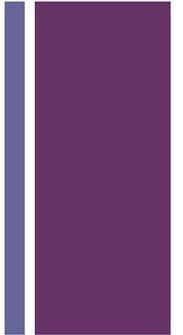
✓ čl. 24

+ Zakonska utemeljenost

- Konvencija o pravima djeteta
- Nacionalna strategija suzbijanja zlouporabe droga u Republici Hrvatskoj 2012-2017

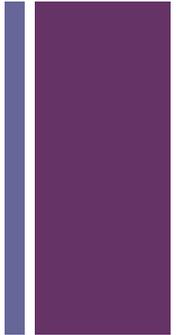
+ Školski preventivni programi

- intergrirani dio odgojno-obrazovnog procesa
- provode ih učitelji i stručni suradnici škole i/ili vanjski suradnici
- usmjereni su na sprečavanje nastanka i rano otkrivanje pojava problema u ponašanju
- jedinstveni su za svaku školu s obzirom na njezina specifična obilježja

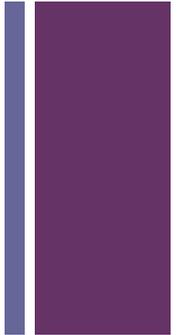

Zašto je provođenje preventivnog programa u školi važno za zdravo odrastanje djece?

- Kroz školski program obuhvaćena je cjelokupna populacija djece
- Djeca veliki dio svoga vremena provode u školi, pa je tako škola često mjesto gdje se problem javlja i gdje može biti spriječen
- Škole imaju ključnu ulogu u socijalnom učenju, poučavaju djecu kako stvarati i održavati odnose.
- Školsko postignuće i privrženost školi često su pokazatelj prilagodbe i produktivnosti u zreloj dobi

+ Što su problemi u ponašanju?

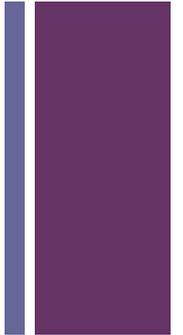
- **Problemi u ponašanju** su ponašanja koja znatno odstupaju od uobičajenih ponašanja primjerenih dobi, situaciji, kulturnim i društvenim normama u školi, obitelji i/ili širem okruženju, a posljedice kojih štetno djeluju na samog učenika i/ili okruženje i time otežavaju njihovu uspješnu socijalnu integraciju.

+ Što su problemi u ponašanju?

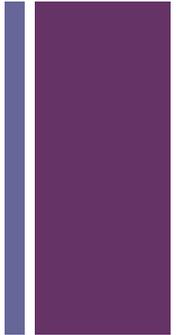
- **Rizična ponašanja** su ponašanja kojima osoba dovodi u opasnost prvenstveno svoje, ali i tuđe zdravlje, fizički i psihički integritet, imovinu. Posljedice tog ponašanja su niskog intenziteta u sadašnjosti, ali mogu predstavljati podlogu za loše ishode u budućnosti..
- **Teškoće u ponašanju** su ponašanja kojima osoba krši društvene i/ili zakonske norme i koja se pojavljuju u više različitih sredina kroz određeno vremensko razdoblje ili iznenada. Posljedice i razina opasnosti u sadašnjosti ne moraju biti visokog intenziteta, ali mogu predstavljati ozbiljnu prijetnju za budući razvoj.
- **Poremećaji u ponašanju** su ponašanja kojima osoba kroz duže vrijeme i intenzivno ugrožava svoje svakodnevno funkcioniranje na više životnih područja i/ili ugrožava druge, odnosno imovinu. Posljedice tog ponašanja su brojne i izrazito negativne u sadašnjosti i u budućnosti, kako za dijete/mladu osobu, tako i za druge pojedince i skupine.

+ Što je prevencija?

- skup univerzalnih intervencija usmjerenih na populaciju djece i mladih s ciljem podupiranja njihovog pozitivnog razvoja i smanjivanja utjecaja rizičnih čimbenika na razvoj rizičnih ponašanja i problema u ponašanju prije njihovog prvog pojavljivanja

+ Što je preventivni program?

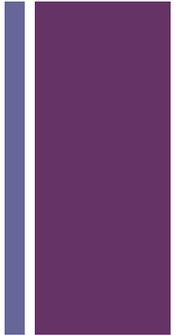

Program je niz aktivnosti planiranih za dostizanje specifičnih ciljeva.

Program nisu 2-3 radionice na određenu temu.

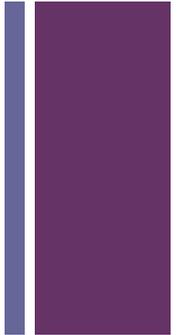
Ciljevi preventivnog djelovanja u školi?

- Razviti vještine, znanja i kompetencije koje doprinose djetetu da se uspješno nosi s izazovima na koje nailazi i izrasta u sretnu i zadovoljnu osobu.
- Razviti kompetencije (kognitivne, emocionalne i ponašajne vještine i vrijednosti).
- Poučiti dijete zdravim stilovima življenja
- Doprinijeti razvoju **otpornosti** djeteta

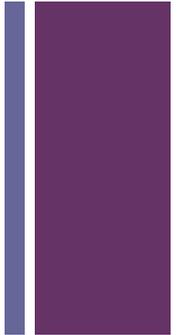
Primarni cilj preventivnog djelovanja u školi

- gradnja odnosa s djetetom, koji se temelji na kvalitetnoj komunikaciji, međusobnom uvažavanju, povjerenju, poštovanju i otvorenosti, a takav odnos je i prilika djetetu da iz njega uči kako stvarati i održavati kvalitetne odnose
- samo tako možemo prepoznati “rizična” ponašanja i samo tako možemo pridonijeti stvaranju uvjeta u kojim će djeca zadovoljavati svoje potrebe na prihvatljiv način, uvažavajući i potrebe drugih

Otporna djeca

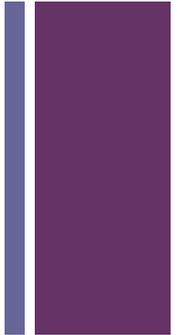
- Otporna djeca su puna nade i imaju snažan osjećaj osobne vrijednosti, naučila su postavljati realne ciljeve i očekivanja na sebe i druge te imaju sposobnost rješavanja problema i donošenja odluka. (Brooks, Goldstein, 2005).
- Otporna djeca imaju razvijene vještine komuniciranja s vršnjacima i odraslima, s lakoćom uspostavljaju odnose s drugima te se prema sebi i drugim ljudima odnose s poštovanjem (Brooks, Goldstein, 2005).

+ Obilježja otporne djece

- Socijalna kompetentnost - uključuje prilagodljivost, empatiju i brižnost, komunikacijske vještine, smisao za humor, odgovornost i dr. Ove osobine pomažu djeci u pronalaženju i održavanju pozitivnih odnosa s drugima.
- Vještine rješavanja problema - mogućost apstraktnog mišljenja, refleksivnost, fleksibilnost i pronalaženje alternativnih rješenja za razne probleme, planiranje, kritička svijest, snalažljivost i inicijativa. Ova kategorija označava sposobnost prepoznavanja društvenog utjecaja na okruženje i stvaranje izbora u odnosu na te utjecaje.
- Autonomija - jak osjećaj vlastitog identiteta, sposobnost samostalnog djelovanja i kontroliranja okoline, samopoštovanje i samoučinkovitost.
- Stabilan sustav vjerovanja i osjećaj važnosti
- Motiviranost i usmjerenost na cilj, osjećaj smisla i vjera u budućnost

Bernard, 1991.

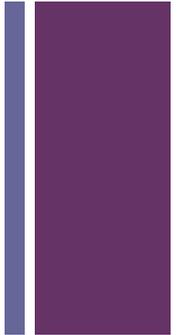
+ Jačanje otpornosti djeteta

- Ranije su preventivna znanost i praksa bile usmjerena na probleme i rizike za nastajanje problema kod djece, a ne na njihove snage.
- Danas su preventivna znanost i praksa usmjerene na jačanje zaštitnih čimbenika s ciljem jačanja otpornosti djeteta.

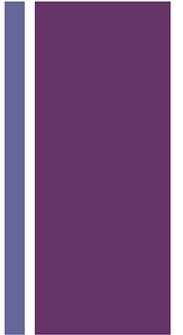
Rizični čimbenici u školskom okruženju

- Akademski neuspjeh (osobito u ranoj dobi)
- Niska očekivanja učitelja od djeteta
- Rano pojavljivanje problema u ponašanju
- Niska predanost školi
- Niska privrženost školi
- Niske kognitivne sposobnosti

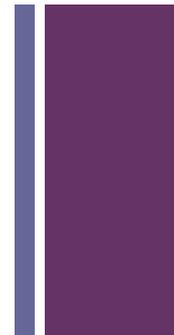
Rizični čimbenici u školskom okruženju

- Nejasna i nedosljedna školska pravila
- Nisko samopoštovanje
- Loš odnos s vršnjacima
- Impulzivnost
- Agresivno ponašanje
- Nedostatak jasne misije i vizije škole

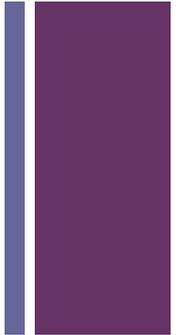
Zaštitni čimbenici u školskom okruženju

- Učitelj kao pozitivan model
- Visoka privrženost školi
- Mogućnost za uključivanje u rad na nastavnim i izvannastavnim aktivnostima
- Škola sigurno mjesto
- Brižno školsko osoblje
- Stručna služba u školi
- Vještine rješavanja problema, samostalnost
- Slaganje s vršnjacima i odraslima
- Pristupačnost, smisao za humor
- Škole "po mjeri učenika"

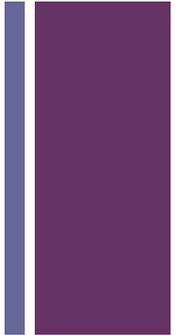
Učinkoviti Školski preventivni programi su:

- **Sveobuhvatni** – djeluju na različita područja života djeteta (zdravlje, obrazovanje, socijalne odnose...) i različita okruženja u kojima se dijete nalazi (škola, obitelj...)
- **Programi koji koriste raznolike metode i tehnike učenja** – dijete se poučava pojedinim vještinama kroz širok spektar aktivnosti
- **Dostatnog trajanja** – višestruki kontakti s korisnicima, dostatno trajanje obzirom na razinu rizika, praćenje i podržavanje
- **Socijalno-kulturalno prikladni**

Učinkoviti Školski preventivni programi su:

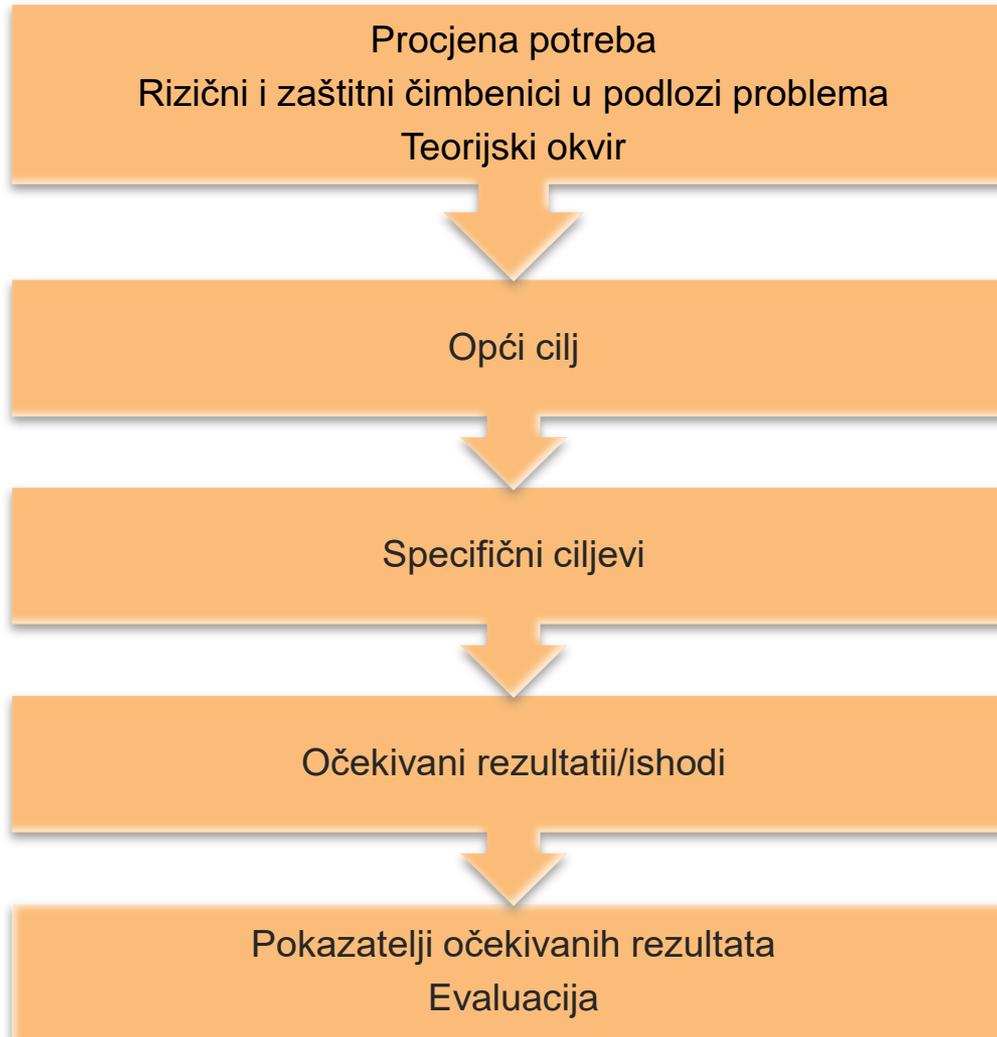
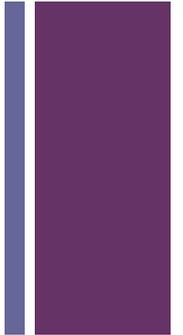

- **Znanstveno opravdani i utemeljeni** na spoznajama o ponašanju, učenju i promjenama ponašanja
- Usmjereni **jačanju i podržavanju kvalitetnih odnosa**
- **Vremenski usklađeni** – razvojna prikladnost (intelektualna, kognitivna i socijalna)
- **Evaluirani** - evaluacija ugrađena u proces implementacije programa (evaluacija procesa, evaluacija učinka)
- Provođeni od **educiranih stručnjaka** – kontinuirana edukacija provoditelja aktivnosti

prema Dryfoos, 1990 i Nation i suradnici, 2005

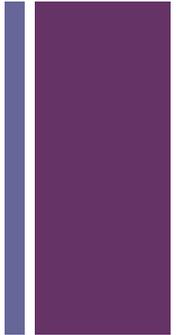

Okvir programa

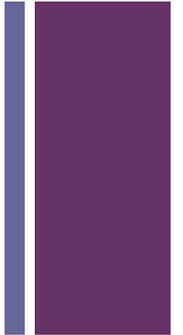
Razine preventivnih programa u školskom okruženju

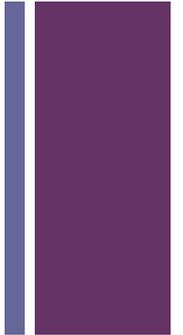
- Na razini cijele škole
- Na razini razreda
- Na razini pojedinca

+ Sudionici školskog preventivnog programa su:

- Učenici
- Učitelji
- Stručni suradnici
- Ravnatelj
- Roditelji
- Ostalo osoblje škole
- Vanjski stručnjaci

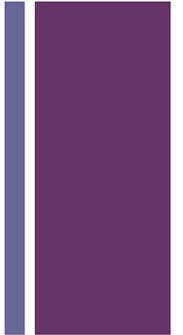

+ Uloga učitelja

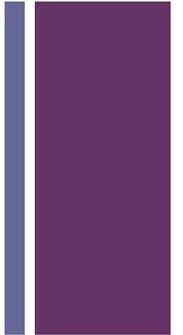
- Biti pozitivan model učeniku
- Usmjeriti se na jake strane učenika
- Uočavati probleme
- Biti potpora učeniku
- Poticati učenika na istraživanje tijekom učenja i pomoći mu da otkrije svoje stilove učenja
- Uključiti učenike u samovrednovanje

+ Uloga učitelja

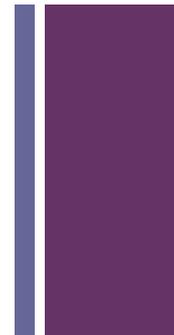
- Graditi odnos povjerenja u kojemu će ih učenici doživjeti kao osobu kojoj se mogu javiti za pomoć
- Istinski razumijeti učenika (to ne znači i slagati s njegovim izborima i ponašanjima)
- Poučavati učenike životnim vještinama kroz sva područja svoga djelovanja
- Povezivati se s roditeljima i pružati im podršku u odgajanju
- Redovito se stručno osposobljavati za odgojno-obrazovno djelovanje

+ Uloga ravnatelja

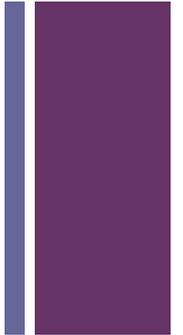
- Brinuti o ostvarivanju vizije i misije škole surađujući s učiteljima, stručnim suradnicima, učenicima i roditeljima
- Doprinositi pozitivnom ozračju škole, stvarajući uvjete u kojima će učenici i zaposlenici škole imati priliku razviti privrženost školi

+ Uloga ravnatelja

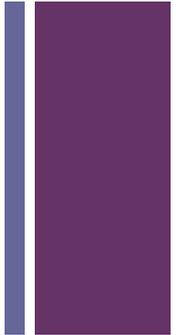
- Brinuti o sigurnom školskom okruženju, potičući timski rad i suradnju
- Stvarati uvjete za unapređivanje poučavanja u školi
- Osiguravati potrebne resurse i davati potporu provođenju Školskog preventivnog programa na programskoj, administrativnoj, financijskoj razini
- Postaviti prevenciju kao **prioritet** na razini škole.
- Omogućiti ciljanu **edukaciju** djelatnika

+ Uloga stručnog suradnika

- Poučava o značaju provođenja preventivnih programa
- U suradnji s razrednicima i učiteljima radi procjenu potreba sudionika programa
- Planira programske aktivnosti
- Provodi evaluaciju programa te izvještava o njegovoj uspješnosti, s ciljem unapređivanja programa
- Savjetuje učenike i poučava ih životnim vještinama

+ Uloga stručnog suradnika

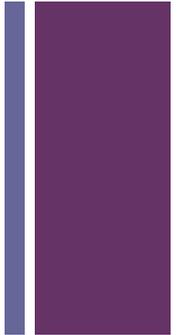

- Pomaže učiteljima razumijeti učenike i njihova ponašanja i predlaže načine odgojnog postupanja i vođenja učenika
- Savjetuje roditelje o odgojnom postupanju i poučava ih roditeljskim vještinama
- Suraduje s vanjskim stručnjacima prilikom provedbe preventivnih programa
- Osigurava stalnu podršku tijekom provođenja programa

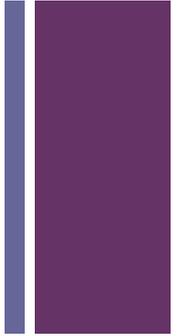

Vježba:

IZRADA PREVENTIVNOG PROGRAMA

- Identificirajte problem na kojemu biste željeli raditi.
- Odredite specifične ciljeve (dugoročne)
- Koja specifična ponašanja želite mijenjati?
- Koji su uzroci problema (interpersonalni, intrapersonalni, društveni, kulturalni)? Ovo će pomoći u određivanju željenih ishoda.
- Odredite željenu, specifičnu populaciju ili grupu kojoj je namjenjen?
- Koje pretpostavke i moguće prepreke prilikom izvođenja trebate uzeti u obzir kako biste razvili ovu intervenciju?

“ Bolje spriječiti nego liječiti”

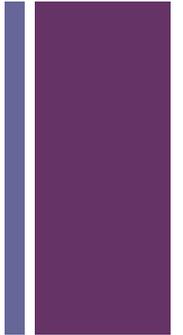
Narodna

Jedan peni prevencije vrijedi, zamjenjuje funtu liječenja

(An ounce of prevention is worth a pound of cure)

Benjamin Franklin

+ Izvori:

- materijali doc.dr.sc. Valentine Kranželić i doc.dr.sc. Josipe Mihić
- Kristina Čulić: Uloga školskog okruženja u razvoju čimbenika otpornosti djece i mladih, Zagreb 2014. (diplomski rad)